

Gabriell

Fins Kongl. Vetenskaps Akademiens.

Berättelse om de under år 1878 utförda undersökningarna på Långhö i Mälaren.

Efter utförandet under lozarna 12-15 Juli af några mindre gräfningar i den s. k. svarta jorden med anledning af det besök H. k. H. Kronprinsens, åtföljt af prins Napoleon, den 15 S. ms. aflade på ön, började det egentliga undersökningarbetet den 5 Auguste och fortgick till den 22 November, hvarefter igenarbetning och planering af de delar af undersökningafäret, hvilka icke befullnads under den föregående arbetstiden återstod: sio föra skick, fortgick till November månads slut. Arbetsstyrkan har utgjorts af sju man — Emell. undersökandet af den svarta jorden hvilat ända sedan år 1874 och de mellanliggande tre åren avslutande emvån till undersökande af de öster och söder om nämnda jord belägna vidsträckt gräffaren, aukon jag nödvändigt är ängo rikta arbetet på den gamla stadstonten, för att erhålla nytta material för jämförelse med de orvanligt rika fynd, som antäffats i gröfvarna, förskrivt i det år 1877 undersökta kristna gräffaren mellan svarta jorden och lozerna — För detta ändamål börjades gräfningarna på södra delen af svarta jorden, på samma trakt, den fört vidsträckt gräfningar gjorts 1874 och fortgingo derstädes till dess att de för börjande jordbruksarbete måste flyttas till annan trakt. Vid afslutandet af arbetet på detta till hade 6033 □ fot befullnads undersökta till ett djup af 5-6,5 fot.

Arbetet förflyttades nu till den nordligare delen af svarta jorden, hvarest fört nya vidsträcktare gräfningar skedd, och genomgräffades derstädes en sträcka af 10400 □ fot till ett djup af 5-6 fot. Fynden i båda dessa, sammantagda till en areal af 16433 □ fot uppgående undersökningafäret, voro i allmänhet likartade, såväl beträffande de kulturlidn de representerade, som i afseende på tiden, så att några beständ alikhet mellan de båda vitt skilda områdena af den gamla stadstonten kunde fastställas — Endast en enda alikhet var blivande. De på södra delen af svarta jorden ofta antäffade långa stenväder, hvilka jag antogit märkena förna stigar eller gator i staden, saknades i den nord del till och fört

ett förhållande, som är af så mycket större intresse, som det kan anses bestyrka afhandlade antagandes riktighet; märken är nämligen i Svarta jordens norra del jämförelsevis högländ, hvarigenom utläggandet af stenvägar för underlättandet af trafikken ej var så nödvändigt, som i den djupa sänkan i det södra fjället, dit sett vägen från de kringliggande höjderna gerna vore drogsdigt.

I beträffande fjällets fyndur kan sägas att den norra delen af fjället i allmänhet visade sig något rikare än den södra. På båda ställena hafva de i allmänhet tillhört samma grupper af hufvud, verktyg och prydnader m. m., som förut anträffats, men då variationen mellan dessa föremål är så stor, att nästan aldrig ett föremål liknar ett annat, hafva äfven under ifråga varande äro en stor mängd föremål anträffats, som sakna motsvarigheter i för- gående ärens samlingar. — I allmänhet träffades bland de ytterst tal- rika Kammarne flere, som både till form och ornamentik äro helt och hållet skilda från de förut nämnda; en kan träffades grov- ritande i det första, hvilket förut aldrig händt. Af äfriga be- saker må således framhållas en mängd ytterst prydnad ut- skurna beprydnader. Bland föremål arbetade i slagjärn må såsom något myta framhållas ett par s. k. bronträ, hvilka både genom form och likhet erinra om de från nyare tid härd- stannande, hvilka förvaras i den skandinaviska Etnogra- fiska samlingen. Om samma samling erinras äfven en s. k. glidsten af glas, som förut blott förekommit tre gånger bland fyndur på Björks, deraf en gång i graf med brändt lerk. Bland bronsprydnaderna må särskildt framhållas en grupp spänner, som förut blott funnits i några få grafar på ön, men aldrig för något annat ställe i Sverige, och som om flere varieteter anträffades i den Svarta jorden. — För äfrigt har en mängd andra föremål af brons anträffats, såsom saxar, sälar, ringar, spänner, en oval spännbuckla och en armering, båda af ovanlig form. — Föremål af silver voro sällsynta och utgjordes af några små prydnader, samt flere kufiska mynt. — Fornsaker af järn voro såsom vanligt allmänna och bland sådana föremål, som voro nya för samlin- garna, må endast nämnas en s. k. landknif, en graf bors, flere myklar af ovanlig konstruktion, samt väl beprydda smedstänger och delar af stora stolar, som förut anträffats. —

Af rättsande slipstenaar, hvaraf jag förut blott fun- nit ett enda och ej funnit något annat föremål, funnos två stora stycken af tvänne olika stenar. En stor kvarnsten af röd sand- sten från Tivedens län mellan Alandö och Lohörns ländet; i öster- mörland anträffades äfven; det märkligaste med denna kvarnsten är att hällen ej är bakodt, utan blottat för samma sätt, som man under stenåldern brukade skaffa hällen i stengro- norningen har här utförts med en meteorit af 3,5 del. tunn diam.

De uppräknade och de alikartade föremålen, så för närvarande omöjligt; så mycket kan blott sägas om fynden: sin helhet funnits äro jämförbara med de under föregående år gjorda fynden i Svarta jorden, om de ej äro kunna mätas på med de andras exceptionellt rika fynden i de år 1877 undersökta grafvarna i det kristna begravningsfältet.

När det var bemärkt att ännu några grafvar kunde utträffas i sistnämnda grafvält, flyttades mot slutet af undersökningstiden arbetet dit och kröntes detta med den framgången, att den kanske märkligaste af dessa grafvar på detta fält utträffades. Grafven, som var 6 fot djup, 11,5 fot lång, och 5,5 fot bred innehållt först för en två fot hög och tre fot bred afsats vid sin östra ända, tvänne vax bebehållna och fäststånliga hästskalen; hästarna hade nedlagt till intill hvarandra, liggande på magen och med kopvikna ben. Nedanför denna afsats hade funnits en tjurad kammar af 8,5 fots längd och 5,5 fots bredd, i hvilken låg ett manligt skelett, ett färdigt af två skåldor ett svärd, en mycket lång knif; läderstida med riket utvånade beslag af förtjofrad bron, 2 spelbrickor och 3 träringar af ben, ett stort bronsfat, hvori låg ett mindre jernspjut med siferinlagd hals, ett annat spjut, knif, byxe, yxa, en mängd pilor, stigbyglor, spännor, delar af bestel, en stor hästskam af ben, samt en mängd jernbeslag till delar och en sadel. - Invid likets hufvud låg en större, strutformig, med feli graudarbetets utvånade frydnad af sifer, åsynbarligen utgörande frydnad till ättan af en makt af sig, hvareffter payment kvarbetas iusti frydnaden, samt fyra stora tafsar af allföträd. - Grafven var som vanligt fylld med stora stenar, af hvilka en, en block af 8 fots diameter, som låg mitt i grafven och till större delen fylde den, måste grävas, för att kunna bortkropps. De öfriga grafvarna, som utträffades i detta fält, voro af ringare indimension. Undersökningarna gifvo vid handen, att i fältets midsatta, östra ända, ännu en rätt betydande mängd grafvar ha utträffats.

Da det var af vist att undersöka, huruvida några andra fält med liknande grafvar funnos på en flyttades undersökningen till ett isolerat, stenigt och odlat område mellan Svarta jorden och byn, kalladt Trindabacken, och ledde detta till upptäckten af ett nytt fält med jernkonligt likartade grafvar, som de för föregående fält kända, nämligen långsträckt, snala grafvar med spår af kista. Af de 19 grafvar, som undersöktes på detta område, innehålls dock ingen någon fynd af betydelse, om jag undantager en berrhållstapp till en stengä, hvilken utträffades i botten af en oförtydlig yngre jernåldersgraf. Dessa grafvar voro: allmänhet af ringare storlek och djup än för det andra fältet. Deras ovanliga fattigdom gif det en nödvändighet att

genom fortsatta undersökningar söka utrona, om de möjligen
bör tillskrivas någon värde af beaktningen, möjligen
trilarna. Deras antal borde uppgå till minst 150. —

Nå spår af grafvar med obrändt lik anträffats äfven
i de oodlade reviderade mellan Svarta jorden och den vall, som
sträcker sig längs dess östra sida. Förelöp under de sist
dogarne några grafningar derstädes och utronades, att äfven derstä-
des ett stort grafvårdt ad beväget, som borde komma att i rike-
dom täfva med grafplatzen i vid byen. Undersökningen af
dessa fält måste dock i jämf af käll och sväder aflyttas de-
dant det lyckats varit att anträffa en graf af ännu större
vid och djup, än den afvan beskrifna. De fynd, som erhållas,
som ett svärd och ett spjut, och flera ad samhället att för-
vänta, de grafvar beifva förstärkt undersökta.

Stockholm den 8^{de} Januari 1879

Döryktigen

Hjalmar Ståpe